

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Akademiska Sjukhuset

Klinik

Neurokirurgi

Specialitet

2022-01-31 – 2022-02-01

Datum

Uppsala

Ort

Per Almqvist och Oscar Åneman

Inspektörer

Styrkor

- Ändamålsenliga lokaler och modern medicinteknisk utrustning.
- Alla ST-läkarna trivs på kliniken och uttrycker ett gott allmänt utbildningsklimat.
- Stort patientunderlag som omfattar alla neurokirurgiska diagnoser.
- Stark akademisk miljö med goda förutsättningar för forskning under och efter ST-utbildningen.

Svagheter

- ST-läkarna har svårt att komma ifrån schemapositioner för att närvara på operation.
- Seniora kirurger opererar ofta ensamma utan ST-läkare.
- ST-läkarna deltar inte aktivt i behandlingskonferenser i tillräcklig utsträckning.
- Det finns en otydlighet och osäkerhet om vad som förväntas av ST-läkaren under de olika delperioderna av ST-utbildningen.
- Det saknas intern kontroll över sidoutbildningarnas tidsplanering, vilket innebär att flera ST-läkare ofta är borta från hemmakliniken samtidigt. Detta får stora konsekvenser för schemaläggningen och försämrar möjligheten att närvara på operation och delta i behandlingskonferenser enligt ovan.
- ST-läkarna upplever avsaknad av tid och möjlighet för frågor och diskussion i samband med röntgenronden och andra möten.

Förbättringspotential

- Tydliggöra ST-läkarens roll och ansvar under ST-utbildningens olika delperioder ex.vis genom definierade fokusperioder inom respektive subspecialitet.
- Schemateknisk optimering för att möjliggöra ökad närvaro på operation och behandlingskonferenser.
- Öka utbildningsvärdet av röntgenronden genom att reducera antalet demonstrationer av redan handlagda och avslutade jourfall för att på så vis ge mer tidsutrymme för frågor och diskussion kring aktuella ärenden.
- Nyttja andra externa kliniker för randutbildning vid trängsel på det egna sjukhuset.
- Nyttja digitala mötesplattformar även fortsättningsvis när fysisk närvaro ej är möjlig i samband med operation, behandlingskonferenser och andra möten.

STRUKTUR

A Verksamheten

Kliniken är en av sex neurokirurgiska kliniker i Sverige som bedriver ST-utbildning. Kliniken har ett upptagningsområde på ca 2,1 miljoner människor. Man utför ca 2000 operationer årligen vid enheten. ST-utbildning genomförs och utvärderas enligt skriftliga riktlinjer från vårdgivaren, som säkerställer en hög och jämn kvalitet i specialiseringstjänstgöringen.

Kliniken behandlar patienter med alla kategorier av neurokirurgiska diagnoser inklusive pediatrik neurokirurgi. Vi bedömer att tjänstgöringen är tillräckligt allsidig och med tillräcklig volym för att samtliga målbeskrivningar för ST-utbildning i neurokirurgi ska kunna uppfyllas.

Det finns en plan för att främja lika rättigheter och möjligheter att uppnå utbildningsmålen för ST-läkare oavsett kön, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Verksamheten på kliniken leds av en läkare som är specialist i neurokirurgi. Kliniken har 24 specialister, varav 2 är tjänstlediga. 21 av läkarna är disputerade varav sex är docenter och två är professorer. Kliniken har sex stycken ST-läkare som har huvudansvariga ST-handledare som är specialistkompetenta i neurokirurgi. Samtliga handledare är handledarutbildade med undantag för en, där utbildningen försenats pga pandemin. Vederbörande planeras genomgå utbildningen under detta år. ST-studierektorn är specialistkompetent i neurokirurgi och har genomgått handledarutbildning. Vi bedömer att det finns tillräckligt många specialister med relevant kompetens för att alla ST-läkare ska erhålla adekvat handledning, stöd och instruktioner.

Det finns skriftliga instruktioner för hur handledningen skall gå till. ST-kollegium hålls ca en gång per termin. Regelbundna handledarträffar hålls. Det finns en skriftlig uppdragsbeskrivning för ST-studierektorn.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Kliniken är mycket välutrustad för diagnostik, utredning och behandling. Lokalerna är till största delen moderna och ändamålsenliga. Den tekniska utrustningen håller mycket hög standard och tillgång till radiologisk diagnostik är god med en egen mobil CT, samt intraoperativ MR-kamera.

Ett intilliggande rum har nyligen inretts och ger ST-läkarna tillgång till egen arbetsplats och dator där de kan arbeta ostört, men vid inspektionen var detta okänt för en av ST-läkarna. Det finns tillgång till ett fackbibliotek i klinikens lokaler samt adekvat bibliotekstjänst och elektroniska tidskrifter.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

ST-utbildningen genomförs enligt Socialstyrelsens målbeskrivning för neurokirurgi. ST-läkarens operationer dokumenteras i en loggbok. Samtliga ST-läkare genomgår extern teoretisk utbildning i form av både de nordiska och europeiska fyraåriga SK-kurserna och skriver den europeiska tentamen som ges av EANS. Alla ST-läkarna har individuella utbildningsprogram som följs upp och revideras årligen i samråd med SR, HL och ST-läkaren. Jourtjänstgöringen utgör en adekvat del av tjänstgöringen, vilket uppfyller kraven i målbeskrivningen.

ST-studierektorn är en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare. Ett relevant introduktionsprogram för ST-läkarna finns idag, men en stor andel av ST-läkarna påbörjade sin utbildning innan detta var implementerat.

ST-kontrakt upprättas för samtliga ST-läkare, vilket reglerar ST-läkarens och arbetsgivarens gemensamma åtagande. Andra legitimerade läkare utan specialistkompetens arbetar under handledning, men utan individuella utbildningsprogram.

Vi uppfattar att ST-läkarna arbetar på lika villkor, oavsett kön, etnicitet, religion eller trosuppfattning.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

Ett individuellt utbildningsprogram utgör grunden för handledningen. ST-läkarna och huvudhandledarna tjänstgör på samma klinik. Under ST-sidotjänstgöring handleds ST-läkarna av handledare på mottagande klinik. ST-läkarnas kompetensutveckling följs fram till examination.

Verksamhetschef och handledare bedömer ST-läkarna kontinuerligt och bedömningen dokumenteras under ansvar av ST-läkaren. Många utbildningsmoment ges fortlöpande i det dagliga arbetet av annan läkare vid sidan av handledaren och av annan vårdpersonal.

Handledningen är ej inplanerad i tjänstgöringsschemat utan sker i överenskommelse mellan ST-läkaren och handledaren. Handledarutbildningen utförs enligt Region Uppsala program. Häri ingår utbildning i handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik. Fortlöpande bedömning görs av ST-läkarna, med användning av etablerade eller validerade metoder. Sektionschef har regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

ST-läkarna uttrycker önskemål om att utbildningsklimatet, som i grunden är gott, förbättras till att bli mer inbjudande till frågor och diskussioner vid möten och ronder. ST-läkarna känner sig alltid välkomna att assistera vid operation, men har svårt att komma från andra schemalagda åtaganden. Detta innebär att seniora läkare opererar ensamma. ST-läkarnas sidotjänstgöring är 9-12 månader och innefattar neurologi, neurofysiologi, ortopedisk ryggkirurgi, plastikkirurgi samt anestesi och intensivvård. Upplägget varierar något mellan de olika ST-läkarna. Sidotjänstgöringen görs rutinmässigt vid det egna sjukhuset, vilket kan innebära trängsel och väntetid för respektive placering. Sidotjänstgöringen följs upp regelmässigt. Legitimerade läkare från andra specialiteter som tjänstgör vid enheten erhåller handledning.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidoutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Region Uppsala ger kurser som täcker A- och B-målen för ST-utbildning. Samtliga ST-läkare går externa utbildningar som ges för nordiska och europeiska ST-läkare i neurokirurgi. "Morbidity and mortality"-konferenser med utbildningsinnehåll hålls med viss regelbundenhet vid kliniken. På kliniken hålls kliniska falldragningar, föreläsningar av interna och externa kollegor varje vecka. Någon annan direkt riktad intern ST-utbildning saknas. ST-läkarna erbjuds möjlighet att delta i en dissektionskurs med anatomiska preparat under sin ST-utbildning. Möjligheten att åka på internationell konferens uppfattas som god av ST-läkarna.

Studierektorn samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning. De teoretiska utbildningsmomenten och kurserna planeras in i utbildningsprogrammet.

Det finns schemalagd tid för administration där möjlighet för självstudier finns.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

ST-läkarna utför ett skriftligt individuellt arbete, men erhåller ingen specifik tid för detta. ST-läkarna utför även kvalitets- och patientsäkerhetsarbeten som bedöms och återkopplas.

Den vetenskapliga nivån är mycket hög vid kliniken. 21 av 24 specialister är disputerade varav sex är docentkompetenta och två är professorer. Två av ST-läkarna är disputerade. Samtliga ST-läkare erbjuds doktorandutbildning.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Teoretisk utbildning i ledarskap och kommunikation ingår i regionens utbildningsprogram för ST-läkare för A och B-delmål.

Handledning i ledarskap och kommunikativ kompetens ges via det dagliga kliniska arbetet.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.